

Lyömäsoitinten opetussuunnitelma

Kankaanpään musiikkiopisto

Ville-Markus Mikkilä

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2021

Musiikin tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogi

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin tutkinto-ohjelma
Musiikkipedagogi

VILLE-MARKUS MIKKILÄ:
Lyömäsoitinten opetussuunnitelma
Kankaanpään musiikkiopisto

Opinnäytetyö 52 sivua, joista liitteitä 10 sivua
Toukokuu 2021

Opinnäytetyön tarkoituksena on muokata Kankaanpään musiikkiopiston lyömäsoitinten opetussuunnitelmaa yksinkertaisemmaksi ja vastaamaan paremmin oppilaitoksen tarjoamia mahdollisuuksia. Opinnäytetyö on hankkeistettu, ja se toteutettu yhteistyössä Kankaanpään musiikkiopiston kanssa. Työ koostuu kirjallisesta raportista sekä liitteenä olevasta opetussuunnitelmasta (liite 1).

Raportissa käydään läpi kaikki Kankaanpään musiikkiopistossa käytössä olevat taitotasot lyömäsoitinopetuksen kautta. Taitotasoissa läpikäytävät asiat on jaettu useampien otsikoiden alle ja näin haluttu selventää opetussuunnitelman rakennetta. Liitteenä olevassa opetussuunnitelmassa on raportissa esitetyt asiat tiiviimmässä muodossa, jotta opettajille jää mahdollisuus tulkita opetussuunnitelmaa oman näkemyksensä mukaisesti.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda Kankaanpään musiikkiopiston lyömäsoitinopettajille hyvä ja opetusta tukeva työväline, jonka avulla he pystyvät pitämään opetuksen sisällön kattavana ja laadukkaana. Opetussuunnitelman sisältöä tulisi tarkkailla myös tulevaisuudessa, jotta se säilyisi mahdollisimman ajankohtaisena.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts, Music
Music Pedagogy

MIKKILÄ VILLE-MARKUS:
Percussion curriculum
Kankaanpää music institute

Bachelor's thesis 52 pages, appendices 10 pages
May 2021

The purpose of this thesis was to modify the percussion curriculum of Kankaanpää music institute, to make it more simple, and to better match the possibilities offered by the institution. The thesis was a project and it was made in collaboration with Kankaanpää music institute. The thesis consists of a written report and a curriculum, which can be found in the appendices.

The thesis studies the skill levels used at Kankaanpää music institute from the perspective of percussion instruments. Each of the five skills level is divided under several headings. By dividing the levels in this way, the attempt was to clarify the structure of the curriculum. The appendices of the thesis describe the issues in brief.

The aim of the thesis was to create a tool for the percussion teachers of the Kankaanpää music institute to support their teaching. The content of the curriculum should also be monitored in the future to keep it as up-to-date as possible.

Key words: curriculum, percussion, skill level

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	Taitotaso 1	7
	2.1 Soittimeen tutustuminen.....	7
	2.2 Soittoasento.....	9
	2.3 Tekniikka.....	10
	2.4 Harjoittelu.....	11
	2.5 Kuulonvarainen soittaminen.....	12
	2.6 Improvisointi.....	12
	2.7 Nuotinluku.....	13
	2.8 Ilmaisuu.....	14
	2.9 Esiintymistaito.....	14
	2.10 Yhteismusisointi	15
3	Taitotaso 2	17
	3.1 Soittimeen tutustuminen.....	17
	3.2 Soittoasento.....	18
	3.3 Harjoittelu.....	19
	3.4 Kuulonvarainen soittaminen.....	20
	3.5 Improvisointi.....	21
	3.6 Nuotinluku.....	21
	3.7 Tekniikka.....	22
	3.8 Ilmaisuu.....	23
	3.9 Esiintymistaidot.....	24
	3.10 Yhteismusisointi	25
4	Taitotaso 3	26
	4.1 Soittimeen tutustuminen.....	26
	4.2 Soittoasento.....	26
	4.3 Harjoittelu.....	27
	4.4 Kuulonvarainen soittaminen.....	28
	4.5 Improvisointi.....	28
	4.6 Nuotinluku.....	29
	4.7 Tekniikka.....	30
	4.8 Ilmaisuu.....	31
	4.9 Esiintymistaito.....	32
	4.10 Yhteismusisointi	33
5	Taitotaso 4	34
	5.1 Soittoasento.....	34

5.2 Harjoittelu.....	34
5.3 Kuulonvarainen soittaminen.....	35
5.4 Improvisointi.....	35
5.5 Nuotinluku.....	36
5.6 Tekniikka.....	36
5.7 Ilmaisuu.....	36
5.8 Esiintymistaito.....	37
5.9 Yhteismusisointi.....	37
6 Taitotaso 5 ja lopputyö.....	38
6.1 Soittoasento.....	38
6.2 Harjoittelu.....	38
6.3 Kuulonvarainen soittaminen.....	38
6.4 Improvisointi.....	39
6.5 Nuotinluku.....	39
6.6 Tekniikka.....	39
6.7 Ilmaisuu.....	39
6.8 Esiintymistaito.....	40
6.9 Yhteismusisointi.....	40
7 POHDINTA.....	41
LÄHTEET.....	42
LIITTEET.....	43
Liite 1. Lyömäsoittimet opetussuunnitelma Kankaanpään musiikkiopisto 1 (10).....	43
3 (10).....	45
5 (10).....	47

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt Kankaanpään musiikkiopiston lyömäsoitinopettajana syyslukukaudesta 2018 alkaen. Tänä aikana oppilaillani on ollut mahdollisuus suorittaa tasosuorituksia Opetushallituksen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2002 ja 2018 mukaan. Kun siirtyminen pelkästään vuoden 2018 opetussuunnitelman perusteisiin lähestyi, aloin tutkimaan lyömäsoitinten opetussuunnitelmaa tarkemmin ja huomasin, että se on laadittu todella yksityiskohtaiseksi sekä joiltain osin jopa mahdottomaksi suorittaa musiikkiopiston soitinvalikoima huomioon ottaen. Tämän huomattuani pyysin mahdollisuutta uudistaa opetussuunnitelmaa vastaamaan paremmin musiikkiopiston tarjoamia mahdollisuuksia.

Tavoitteenani oli kirjoittaa mahdollisimman kattava opetussuunnitelma, jossa on kuitenkin tarpeeksi väljyyttä, jotta sekä minulla nykyisenä opettajana että tulevilla opettajilla olisi mahdollisuus tehdä omanlaisiaan tulkintoja ja näin toteuttaa omaa opettajuuttaan paremmin. Halusin myös luoda opetussuunnitelmasta sellaisen, että se on mahdollista suorittaa kokonaisuudessaan musiikkiopiston nykyisellä soitinvalikoimalla.

Työssäni käyn läpi kaikki Kankaanpään musiikkiopistossa käytössä olevat taitotasot ja jaan jokaisen taitotason 9–10 otsikon alle. Otsikoiden avulla jäsenmän opetuksessa käytäviä asioita sekä pyrin pitämään eri taitotasoilla käytävät asiat selkeästi samojen teemojen alla. Toivon, että opinnäytetyöstäni olisi apua myös muiden musiikkiopistojen lyömäsoitinopettajille, jotka haluavat päivittää omia opetussuunnitelmiaan.

2 Taitotaso 1

Kankaanpään musiikkiopistossa taitotason 1 suorittaminen tapahtuu ns. karuselliopinnoissa. Karuselliopinnoissa on vuoden aikana kolme jaksoa, joissa jokaisessa oppilas tutustuu yhteen soittimeen. Jaksot ovat pituudeltaan 11 viikkoa, joiden aikana oppilaan kanssa pyritään käymään läpi kunkin soittimen ominaispiirteitä ja perustekniikkaa. Kun vuosi on kulunut ja oppilas on käynyt kaikki jaksot läpi, hän valitsee mieluisensa soitimen. Lopulliseen päätökseen soittimen osalta vaikuttavat myös eri opettajien arviot soittimen soveltumisesta oppilaalle ja oppilaitoksen resurssit.

2.1 Soittimeen tutustuminen

Taitotasolla 1 soittimiin tutustuminen pidetään melko pintapuolisena johtuen karuselliopintojen lyhyistä soitinkohtaisista jaksoista. Oppilaiden rekrytoinnin kannalta on kuitenkin tärkeää käydä soittimia monipuolisesti läpi, koska lyömäsoittimien ehdoton etu on niiden monipuolisuus ja erilaiset äänimaailmat, joita soittimilla pystyy luomaan. Lyömäsoittimissa käytetyt materiaalit ovat myös eroavat toisistaan ja tämä mahdollistaa monipuolisen äänen tuottamisen yhden soitinryhmän sisällä. Esimerkiksi, puiset soittimet soivat eri tavalla kuin metalliset ja muoviset soittimet. Tällaisiin asioihin tulisi kiinnittää huomiota, kun esitellään soittimia aloitteleville soittajille.

Tärkeimmät soittimet, joihin karusellijakson aikana tutustutaan, ovat rumpusetti, malletsoittimet, eli melodiset lyömäsoittimet, ja patarummut. Näihin soittimiin perehdytään hieman tarkemmin ja niitä pyritään soittamaan useimmilla soittotunneilla, koska ne ovat keskeisimpiä soittimia ajatellen lyömäsoittajan perustekniikkaa.

Rumpusettiin tutustutaan kokonaisuutena, joka sisältää erilaisia rumpuja ja symbaaleita. Lisäksi tutustutaan erikseen rumpusetin eri rumpuihin ja symbaaleihin sekä niiden nimiin. Oppilaan kanssa olisi myös erityisen tärkeää kuunnella rumpusetin soittimia erikseen ja miettiä, mikä tekee niistä erilaisia ja mikä toisaalta samanlaisia. Mikäli yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia soittimien välillä löytyy, voidaan oppilaan kanssa tutkia, johtuvatko ne soittimien

rakenteesta. Tutustuttaessa rumpusettiin on tärkeää käydä siihen oleellisesti kuuluvat telineet läpi. Oppilaan on tärkeää tietää, miten yleisimmät telineet toimivat ja mitä eroa niillä on toisiinsa nähden. Myös telineiden korkeussäädön perusteisiin olisi hyvä käyttää aikaa.

Malletsoittimiin tutustuessa olisi tärkeää esitellä mahdollisimman laaja kattaus erilaisia soittimia, koska niitä on monen kokoisia, niitä valmistetaan eri materiaaleista ja eri soittimien ambitukset eroavat toisistaan paljon. Soittimiin tutustuttaessa voi ensimmäisenä kiinnittää huomiota siihen, mistä materiaalista soittimen kielet on valmistettu ja miten eri materiaalit eroavat toisistaan soinnillisesti. Oppilaan on hyvä saada jo alkuvaiheessa hyvä käsitys soittimen rakenteesta ja sen erityspiirteistä, esimerkiksi marimban korkeussäätöön liittyvät asiat ovat tärkeitä oppia, kun käsitellään soittimen rakennetta. Erilaisten soittimien tunnistaminen, nimeäminen ja niiden äänen korkeuden sanallistaminen on oppilaan hyvä oppia, vaikka ei valitsisikaan lyömäsoittimia omaksi soittimekseen.

Tutustuttaessa patarumpuihin voi painottaa, että ne ovat käytössä erityisesti orkestereissa. Tämän jälkeen voi kuunnella oppilaan kanssa pätkiä teoksista, joissa patarummut ovat isossa roolissa. Tällöin oppilas saa käsityksen siitä, miltä patarummut kuulostavat niille ominaisessa ympäristössä. Patarummun rakenteellisiin ja soinnillisiin asioihin voi kiinnittää hieman enemmän huomiota kuin rumpusetin eri rumpujen kanssa, koska patarummut ovat isompia ja niissä on enemmän liikkuvia osia sekä niistä saatavat erilaiset äänet ovat nuoren oppilaan helpommin kuultavissa. Pedaalin toimintaperiaate on tärkeä osa patarummun soittamista, ja se tulisi käydä läpi oppilaan kanssa, vaikka varsinaisia viritystehtäviä ei oppilaiden kanssa tekisikään.

Oppilaan aloittaessa karuselliopinnoissa lyömäsoitinjakson hän saa musiikkiopistolta lainaksi harjoituslستان, jotta voi kotona harjoitella tunnilla käytyjä asioita. Opettajan tulisi opettaa harjoituslستان käyttö oppilaalle heti jakson alussa, että kotiharjoittelu onnistuisi mahdollisimman hyvin.

Taitotasoa 1 suorittavien oppilaiden soittimiin tutustumiseen olisi hyvä sisällyttää musiikin kuuntelua. Tällä tavalla voi oppilaille antaa hyvän kuulokuvan myös

soittimista, joihin ei soittotunneilla välttämättä ehditä tutustua kovinkaan syvällisesti. Kuuntelemalla oppilaat oppivat myös tunnistamaan soittimia paremmin eivätkä sekoita esimerkiksi rumpusetin tom-tom-rumpuja ja patarumpuja keskenään.

2.2 Soittoasento

Aloittelevalle lyömäsoitinoppilaalle on tärkeää oppia oikeanlainen soittoasento. Alussa oikeanlaisen soittoasennon löytäminen voi olla joillakin oppilailla hankalaa, koska esimerkiksi rumpusettiä soittaessa kädet ja jalat asettuvat uusille paikoille ja niille asetetaan uusia tehtäviä. Oikeanlainen soittoasento helpottaa soittamista ja antaa tukea soittoon. Tasapainoinen soittoasento mahdollistaa rennon ja tasapuolisen soittamisen niin käsillä kuin jaloilla.

Rumpukapulaote on ehkä ensimmäinen tekninen asia, jonka opettaja opettaa oppilaalle. Rumpukapulaotetta opetettaessa tulee muistaa, että kaikkien oppilaiden kädet ovat erilaisia keskenään, joten kaikkien rumpukapulaotteissakin on hieman eroavaisuuksia. Oppilaalle olisi hyvä antaa malliksi rumpukapulaote, jollaista opettaja itse käyttää. Tämä mahdollistaa sen, että oppilas saa kumpaankin käteen samanlaisen otteen ja näin äänen tuottaminen rummusta on mahdollisimman samankaltainen kummallakin kädellä. Karuselliopinnoissa rumpukapulaotetta on hyvä harjoitella lähes joka tunnilla, koska se pysyy lähes samanlaisena, vaikka soitin vaihtuisikin.

Malletsoittimissa kapulaotetta on hyvä opetella samalla tavalla kuin rumpukapulaotteen kanssa. Otteet eroavat hieman toisistaan, joten eroavaisuuksiinkin on hyvä kiinnittää huomiota.

Patarumpuja soitettaessa kapulaote on taas hieman erilainen kuin rumpuja soitettaessa, mutta siihen syventyminen voidaan aloittaa myöhemmissä taitotasoissa. Tämä johtuu suurelta osin karuselliopintojen lyhyistä jaksoista.

Kun kapulaotetta harjoitellaan seisten, on soittimena hyvä käyttää yksittäistä rumpua kuten esimerkiksi virvelirumpua. Tällöin häiriötekijöitä on vähemmän ja

keskittyminen saadaan pidettyä opetettavassa asiassa paremmin. Samalla kun opetellaan kapulaotetta, voidaan opetella rummun sopiva korkeus. Kun oppilas on harjoitellut muutamia kertoja niin, että rumpu on säädetty hänelle oikealle korkeudelle, voi hänen kanssaan myös harjoitella rummun korkeuden säätöä sopivaksi.

Istuma-asennossa soittamistakin on hyvä harjoitella aluksi yksittäisen rummun kanssa. Tämä mahdollistaa sen, että oppilaan huomio pysyy harjoituksia tehtäessä hyvässä soittoasennossa. Istuma-asennossa soitettaessa on opetukseen tärkeää sisällyttää soittotuolin oikea korkeus. Soittaessa oppilaalla tulisi olla tasapainoinen ja tukeva soittoasento, jolloin soittaminen olisi mahdollisimman luontaista eikä virheasentoja syntyisi. Oppilaan olisi hyvä tunnistaa myös istuma-asennossa soitettaessa rummun sopiva soittokorkeus. Tätä voi harjoitella samalla tavalla kuin seisoma-asennossa soitettaessa.

2.3 Tekniikka

Karuselliopinnoissa oppilaan keskeisimpiin teknisiin asioihin kuuluu kapulaote sekä luontevan ja rennon lyönnin kehittäminen. Kun oppilaan kanssa tehdään tekniikkaan liittyviä harjoituksia lähes jokaisella soittotunnilla, oppilaalle kehittyy selkeä kuva lyömäsoittimien soittoon liittyvistä teknisistä asioista, jolloin hänen on mahdollista hyödyntää tietotaitoaan myös soittamisen ulkopuolella.

Kapulaotteen suhteen tulisi oppilasta ohjata siihen, että kapulaote olisi kummassakin kädessä samanlainen ja karusellijakson edetessä ote pysyisi lähes muuttumattomana soittotunnista toiseen. Hyvä kapulaote mahdollistaa myös lyönnin kehittämisen.

Pyrkiminen siihen, että oppilas oppisi luontevan ja rennon lyönnin, on lyömäsoitinopetuksessa ensiarvoisen tärkeää. Se, että oppilas pystyy soittamaan rennosti, palvelee sekä soiton laatua että hänen kehittymistään soittajana. Opettajan olisi hyvä toimia mallina oppilaalle, jolloin oppilas näkisi, millaista on luonnollisen näköinen soitto ja miltä se kuulostaa. Oppilaalle olisi myös hyvä painottaa, että opettajan soittaessa kapulan ja käden liikeradat ovat erilaisia kuin oppilaan johtuen mm. heidän käsiensä erilaisuudesta. Opettajan tulisi kertoa

oppilaalle selkeästi, että jokaisella on erilaiset kädet ja erilainen luonnollinen liikerata käsissään, ja tästä johtuen jokaisen lyömäsoittajan lyönti näyttää hieman erilaiselta. Tämä ei kuitenkaan poista sitä, etteikö opettajan tulisi neuvoa oppilasta suorittamaan lyönnit mahdollisimman hyvin omaa ammattitaitoaan käyttämällä.

Motorisissa asioissa karusellioppilaille tulisi opettaa yksinkertaisia teknisiä asioita, joista vuorolyönnit ovat tärkeimmät. Vuorolyönnejä opettaessa oppilaalle olisi hyvä painottaa, että soitossa pyritään käsien väliseen tasaisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että oikea ja vasen käsi kuulostaisivat lähes samantyyppisiltä ja lyötäessä niiden liikerata olisi samankaltainen. Oppilaan kanssa olisi hyvä kuulostella miltä kädet kuulostavat erikseen soitettuina ja miltä kuulostaa pelkästään toisella kädellä soitettu rytmi. Tällöin oppilas oppii kuulemaan omien käsiensä erot ja niitä on helpompi lähteä tasoittamaan.

2.4 Harjoittelu

Harjoitteluun opettaminen on opettajan yksi tärkeimmistä tehtävistä. Jos sen tekee alusta asti hyvin, sillä on pitkäaikaisia vaikutuksia oppilaan elämään, koska harjoittelu ja oman oppimisen tutkiskelu on läsnä jokapäiväisessä elämässä lähes kaikilla ihmisillä. Karusellioppilaalle tulisi painottaa harjoittelun säännöllisyyttä ja kehottaa tekemään harjoittelusta päivittäistä rutiininomaista tekemistä. Säännöllisyydessä tulisi korostaa sitä, että soittajana kehittyminen tapahtuu nopeammin, mikäli harjoittelu on lähes päivittäistä. Tällöin harjoittelusta tulee mielenkiintoisempaa ja hauskeempaa, kun uusiin asioihin voidaan siirtyä nopeampaa tahtia kuin esimerkiksi siinä tapauksessa, että soittotunti on viikon ainut hetki, jolloin kapulat otetaan esiin.

Säännöllinen harjoittelu tarkoittaa lähinnä kotona tapahtuvaa harjoittelua, jolloin lapsen oppimisen kannalta olisi tärkeää, että vanhemmat olisivat toistuvasti läsnä. Vanhemman läsnäolo tekee harjoitteluhetkestä kontrolloidumman ja antaa sille mahdollisesti rakennetta, jolloin harjoittelu on tehokkaampaa. Vanhempien läsnäolo mahdollistaa myös sen, että oppilas voi käydä läpi mitä soittotunnilla tehtiin ja millä tavalla asioita käytiin läpi. Soittotunneilla vieraileminen on vanhemmille erinomainen tapa saada käsitystä lyömäsoittimista, niiden

perustekniikasta ja harjoittelumetodeista. Soittotunteja seuraamalla saatu tieto ja soittimien tuntemus helpottaa oppilaan auttamista kotiharjoittelussa. Karuselliopinnoissa olevan oppilaan huoltajalle on suositeltavaa opettaa ainakin kapulaote, jolloin sen harjoittelu on alusta asti selkeää ja oppilaalla on aikuinen, jonka kanssa harjoitella soittotunnilla opittua asiaa kontrolloidusti myös kotona.

2.5 Kuulonvarainen soittaminen

Karusellioppilaan kanssa käydyt kuulonvaraiseen soittamiseen liittyvät asiat on hyvä pitää yksinkertaisina ja lähinnä yksittäisellä rummulla tehtyinä toistoharjoituksina. Jakson loppuvaiheessa voi oppilaiden kanssa käydä myös rumpusetin eri osiin liittyviä harjoituksia, jotka on myös hyvä pitää yksinkertaisina. Tällöin oppilaan on helppo tunnistaa eri rumpujen ja symbaalien äänet toisistaan. Malletsoittimien kanssa harjoituksia voi tehdä hyvin yksinkertaisesti esimerkiksi ilmentämällä sävelkulkujen suuntaa tai soittamalla lyhyitä pätkiä kahdella tai kolmella ennalta määrättyllä sävelellä.

Kuulonvarainen soittaminen ja sen avulla harjoitusten tekeminen on hyvin luontevaa tehdä jakson alusta asti. Kuulonvaraisia toistoja voi tehdä esimerkiksi silloin, kun oppilaan kanssa harjoitellaan lyöntien tasaisuutta tai muuta tekniikkaan liittyvää asiaa. Tällöin opettajan on helppo seurata oppilaan teknistä suorittamista ja samalla oppilas oppii kehittämään omaa kuulonvaraista soittamistaan ja ilmentämään juuri kuulemiaan asioita. Opettajan mallista soittamalla oppilas myös seuraa opettajan teknisiä suorituksia, jolloin oppilas keskittyy rytmien toistamisen lisäksi opettajan käsiin ja lyöntiin kokonaisvaltaisesti.

2.6 Improvisointi

Karusellioppilaan kanssa improvisointi voidaan pitää hyvin matalan kynnyksen tekemisenä, mutta sitä olisi hyvä sisällyttää lähes jokaiseen soittotuntiin pieniä määriä. Tämä auttaa oppilasta tutustumaan soittimeen paremmin, koska hän saa itse kokeilla, minkälaisia ääniä soittimista voi saada irti. Opetettaessa improvisointia on hyvä tilaisuus tutustuttaa oppilasta soittimien rakenteeseen paremmin.

Karusellijakson alussa improvisoinnin pariin oppilasta voi opastaa samalla tavalla kuin kuulonvaraista soittamista harjoiteltaessa, nyt vain vaihdetaan roolit toisin päin. Rummulla tehtävässä improvisointiharjoituksessa siis oppilas soittaa rummulla lyhyen itse keksimänsä pätkän, jonka opettaja sitten toistaa perässä. Samanlaisia harjoituksia voi jakson myöhemmässä vaiheessa tehdä rumpusetillä sekä malletsoittimilla. Improvisoinnin tärkein tehtävä on tutustuttaa oppilaita entistä paremmin lyömäsoittimiin, jolloin heille jää selkeämpi kuva soittimista, minkälaisia erityispiirteitä kullakin soittimella on ja millaisella soittimella saa tuotettua tietynlaisia ääniä.

2.7 Nuotinluku

Ottaen huomioon karuselliopintojen keston oppilaalle opetettavat nuotit pidettävä melko yksinkertaisina. Lyömäsoitintunneilla oppilaat tutustuvat moniin eri soittimiin, jolloin nuottien opetteluun käytettävä aika saattaa jäädä helposti vähäiseksi. Tämä kuitenkin tarkoittaa sitä, että opettajan tulisi valita opetettava nuottimateriaali tarkoin. Tällöin nuottien opettaminen olisi tehokasta ja oppilaalle hyvin selkeää. Oppilaan kanssa olisi hyvä tutustua nuottien ja taukojen nimiin niin, että he osaisivat nimetä niitä soittamistaan tehtävistä. Lisäksi oppilaan olisi hyvä tunnistaa jakson päättyessä perkussioavain sekä g-avain.

Karuselliopintojen aikana olisi oppilaan kanssa hyvä tutustua virvelirummulle kirjoitettuihin tehtäviin, jotka ovat notaatioltaan hyvin selkeitä ja näin ollen helpommin oppilaan hahmotettavissa. Tehtävät voivat sisältää eri aika-arvoja niin nuottien kun taukojenkin osalta.

Malletsoittimissa käytettävistä avaimista oppilaan kanssa tulee tutustua g-avaimeen. Oppilaan ei tarvitse osata nimetä nuottiviivastolta säveliä, mutta olisi hyvä, jos hän pystyisi sanallistamaan esimerkiksi sävelien suhteita toisiinsa. G-avaimen tunnistamisen lisäksi oppilaan voi opettaa nimeämään säveliä malletsoittimelta. Oppilas voi esimerkiksi opetella paikantamaan kaikki marimbasta löytyvät c-sävelet. Tällöin oppilaan on helpompi hahmottaa asteikoita tulevaisuudessa millä tahansa soittimella.

2.8 Ilmaisuu

Karuselliopintojen aikana olisi soittotunneilla tehtäviin harjoituksiin tärkeää sisällyttää erilaisia musiikillisia ilmaisukeinoja. Lyömäsoittimia soitettaessa keskeisimmät ilmaisukeinot ovat voimakkuuden vaihtelut ja tempon hallinta. Lisäksi oppilaan kanssa voi tutustua siihen, millaisia musiikillisia ilmaisukeinoja erilaisten soittotyöliien ja soittimien yhdisteleminen luo.

Lyömäsoittimia soitettaessa yksi tehokkaimmista keinoista ilmaista musiikkia on voimakkuuden vaihtelut, koska soittimilla on todella laaja dynaaminen rekisteri, esimerkiksi virvelirummulla soitettaessa on mahdollista soittaa erittäin hiljaisia ääniä ja erittäin kovia ääniä suhteellisen helposti. Oppilaan kanssa olisi hyvä hakea eri soittimissa dynamiikan ääripäitä, jolloin hän oppii eri soittimien ominaispiirteitä paremmin ja oppii ilmentämään musiikkia kullakin soittimella paremmin. Opettajan olisi myös hyvä tutustuttaa oppilas erilaisiin soiton voimakkuuteen liittyviin musiikkitermeihin.

Lyömäsoitinopinnoista puhuttaessa ei voi varmasti tarpeeksi korostaa tempon hallinnan opetuksen merkitystä. Perustempon ylläpitämiseen ja löytämiseen liittyvät harjoitukset olisi hyvä sisällyttää jokaiseen soittotunnin ohjelmaan. Tämän lisäksi oppilaan kanssa voi tehdä ilmaisuun liittyviä harjoituksia, joissa tempoa muutetaan soiton aikana. Tempoa voi nopeuttaa sekä hidastaa, jolloin oppilas oppii hahmottamaan tempon merkitystä musiikillisena ilmaisukeinona. Oppilaan olisi hyvä tutustua, miten eri soittimien sointi muuttuu, kun tempon muuttuu.

2.9 Esiintymistaito

Karusellioppilaalle esiintymistaitojen opettaminen on erityisen tärkeää, koska esiintymisten kohtaaminen voi olla vaikeaa, jos niihin ei ole valmistautunut oikein tai ei tiedä kuinka toimia esiintymistilanteessa. Nuorelle oppilaalle tulisi opettaa selkeästi, kuinka toimia esiintymistilanteessa. Jos oppilaalle on selkeää, kuinka kaikki soiton ulkopuolinen toiminta tapahtuu, on hänen helpompi keskittyä itse esitykseen.

Keskeisin esiintymiseen liittyvä asia on rauhallinen lavakäyttäytyminen. Esiintymistaitoja harjoittelemalla oppilaalle pyritään opettamaan selkeä kaava, jota noudatetaan esiintymistilanteessa. Opetukseen olisi hyvä sisällyttää kumarrukset sekä rauhallinen lavalla liikkuminen. On tärkeää korostaa myös lavalla olon kiireettömyyttä ja sitä, että ennen soittamisen aloittamista on hyvä keskittyä rauhallisesti muutama sekunti ennen kuin aloittaa kappaleen esittämisen. Oppilaiden olisi hyvä esiintyä karuselliopintojen aikana muutaman kerran. Yleisöksi kelpaa esimerkiksi omat vanhemmat tai jonkun muun soittimen opettaja.

Lyömäsoittimien kanssa esiintymiseen liittyy usein soittimien asettelu lavalle valmiiksi ennen esiintymistä, ja tämä on otettava myös opetuksessa huomioon. Oppilaan kanssa on hyvä käydä läpi asioita, jotka liittyvät soittimen valmisteluun ennen esitystä. Tällaisia asioita on esimerkiksi soittimen oikea korkeus ja soittimen sijoittaminen lavalle. Erityisen tärkeää tällaisten asioiden läpi käynti on ennen sellaista konserttia, johon lyömäsoitinopettaja ei syystä tai toisesta pysty osallistumaan. Tällöin oppilas osaa tarvittaessa neuvoa esimerkiksi muita musiikkiopiston opettajia soittimen sijoitteluun liittyvissä asioissa, jos soitin on liian suuri oppilaan itse siirrettäväksi.

2.10 Yhteismusisointi

Karusellijakson aikana yhteismusisointia olisi hyvä sisällyttää useimmille soittotunneille. Oppilaan ja opettajan soittaminen yhdessä on oppilaan soittamisen kannalta tärkeää, koska silloin oppilas pystyy vertaamaan omaa soittamistaan opettajan soittoon ja näin kehittämään omaa musiikillista korvaansa. Yhteissoiton opetuksessa olisi hyvä panostaa ihan perusasioihin kuten kappaleen yhtenäiseen aloitukseen sekä lopetukseen ja siihen, että annetaan ryhmän jäsenille mahdollisuus työrauhaan.

Yhteissoiton opetuksessa olisi hyvä opetella ryhmäsoittoon liittyviä tapoja, joilla kappaleiden harjoittelusta saadaan sujuvaa sekä johdonmukaista. Tärkein tällainen ryhmäsoittoon liittyvä asia on yhtenäinen kappaleen aloitus. Kappaleen aloitus ryhmässä vaatii kaikilta hiljaisen ja keskittyneen hetken ennen kappaleen

aloitusta. Karusellioppilaille olisi hyvä painottaa, että ryhmässä työskentely vaatii ryhmän muiden jäsenten huomioon ottamista ja keskittymistä yhteiseen asiaan. Mikäli ryhmän jäsenille ei anneta työrauhaa, on kappaleiden harjoittelu ryhmässä todella haastavaa.

3 Taitotaso 2

Taitotaso 2 on tarkoitettu suoritettavaksi oppilaille, jotka ovat soittaneet noin 2–3 vuotta. Tämä tasosuoritus eroaa ensimmäisestä taitotasosta siinä, että se on ensimmäinen pitkäaikaista opiskelua vaativa suoritus.

3.1 Soittimeen tutustuminen

Taitotasolla 2 soittimiin tutustumista syvennetään ja erilaisiin soittimiin voidaan perehtyä tarkemmin. Taitotasoon 1 verrattuna oppilaan kanssa olisi hyvä syventyä erilaisten soittimien rakenteeseen ja niiden toimintaperiaatteisiin. Erityisesti rumpujen virityskoneistoihin olisi hyvä tutustua taitotason 2 aikana. Oman soittimen hankinta tulee myös ajankohtaiseksi, koska opiston lainaama harjoitusalue on palautettu jo karusellijakson päätteeksi, mikäli oppilas on osallistunut karuselliopetukseen. Musiikkiopistolta pystyy soittimia kyllä vuokraamaan, mutta pitkäaikaisia vuokrauksia opisto ei mielellään tee.

Oppilaan on tärkeä oppia tutustumaan rumpujen viritykseen aikaisessa vaiheessa opintojaan, että hänellä on mahdollisuus pyytää apua ja neuvoja siitä miten oman soittimen saisi kuulostamaan paremmalta. Opettajan olisi hyvä käyttää osa soittotunneista siihen, että kuunnellaan ja mahdollisesti viritetään oppilaan rumpuja yhdessä oppilaan kanssa. Tällainen valvotusti tapahtuva virityksen harjoittelu voi madaltaa oppilaan kynnystä kokeilla itse virittämistä tai kysyä neuvoa virittämisen suhteen. Samalla kun viritetään yhdessä oppilaan rumpuja, on luontevaa käydä läpi tarkemmin rummun rakenteellisia osia ja nimetä niitä.

Kun oppilas on hankkimassa omaa soitinta, on opettajan tärkeää olla kiinnostunut siitä, millaista soitinta oppilaalle ollaan hankkimassa ja tarjota oppilaan vanhemmille ammattilaisen vinkkejä ja mielipiteitä soittimen hankkimiseen liittyen. Soitin jonka oppilas hankkii voi olla rumpusetti tai malletsoitin. Mikäli oppilas hankkii malletsoittimen olisi tärkeää, että hänellä olisi mahdollisuus harjoitella kotiooloissa myös rummun soittoa. Malletsoittimen lisäksi olisi opettajan hyvä ohjeistaa oppilasta ja hänen vanhempiaan hankkimaan myös harjoitusalue tai virvelirumpu harjoittelua varten.

3.2 Soittoasento

Taitotason 2 aikana oppilaan kanssa perehdytään erilaisiin soittoasentoihin tarkemmin. Istuma-asentoa pyritään kehittämään vakaammaksi, varsinkin rumpusettiä soittaessa. Istuma-asennon lisäksi kehitetään myös seisoma-asentoa. Kapulaotteeseen syvennytään ja pyritään löytämään oppilaalle luontainen ote.

Istuma-asennon harjoittelussa tärkeää olisi opettaa vakaa soittoasento. Varsinkin rumpusettiä soittaessa oppilaalla voi helposti olla "huojuva" soittoasento, joka saattaa johtua liian korkealla olevasta soittotuolista tai teknisistä ongelmista. Joka tapauksessa oppilaan kanssa olisi hyvä keskustella ja opettaa häntä tunnistamaan tällainen ongelma soittoasennossa. Oppilaalle tulisi painottaa, minkälaisia etuja hyvä soittoasento tuo soittoon sekä miten se auttaa kehittymään soittajana.

Vakaaseen soittoasentoon olisi tärkeää kiinnittää huomiota myös silloin, kun soitetaan seisoma-asennossa. Vakaa ja painopisteeltään tasapainoinen soittoasento mahdollistaa käsien liikkumisen samanlaisilla liikeradoilla, mikä taas mahdollistaa tasalaatuisen soittamisen kummallakin kädellä. Nämä ovat asioita, jotka koskettavat kumpaakin soittoasentoa mutta saattavat jäädä oppilaalla vähemmälle huomiolle seisoma-asennossa, koska seisossa jalkojen tehtävänä ei ole soittaa muita soittimia ja näin ollen niiden soittoasento jää vähemmälle huomiolle. Tästä syystä opettajan tulisi kiinnittää huomiota oppilaan tasapainoiseen seisoma-asentoon.

Kapulaotetta harjoiteltaessa pyritään oppilaalle löytämään luonnollinen ote niin rumpukapulan, malletsoittimien soittoon käytettävien nuijien kuin patarumpunuijienkin osalta. Opettaja pyrkii ohjaamaan oppilasta oikeanlaisen kapulaotteen löytämisessä ja neuvoo tätä oman ammattitaitonsa pohjalta mainiten myös, että jokaisella soittajalla on erilaiset kädet ja erilainen kapulaote.

Luontevan kapulaotteen lisäksi oppilaalle tulisi opettaa luonteva ja suora lyönti. Opintojen tässä vaiheessa tulisi oppilaalla olla hyvä käsitys siitä, millainen hyvän

ja luonnollisen lyönnin tulisi olla ja miten sellainen tuotetaan eri soittimilla. Myös luontevaa ja rentoa lyöntiä opettaessa olisi opettajan hyvä mainita, että jokaisella soittajalla on ruumiinrakenteesta johtuen hieman erilainen tapa soittaa lyömäsoittimia.

3.3 Harjoittelu

Taitotasolla 2 opettajan tulisi ohjeistaa oppilasta tavoitteelliseen harjoittelun sekä tavoitteiden asettamiseen soittamisen suhteen. Oppilaalle olisi myös hyvä kertoa, kuinka tavoitteellinen ja säännöllinen harjoittelu mahdollistavat opintojen johdonmukaisen etenemisen. Tämän lisäksi opettajan tulisi olla kontaktissa oppilaan vanhempien kanssa ja tiedustella, minkälaiset ovat oppilaan harjoitusmahdollisuudet kotona, sekä korostaa vanhempien tuen merkitystä lapsen harjoittelussa ja edistymisessä erityisesti opintojen tässä vaiheessa. Harjoittelun avuksi oppilasta tulisi opastaa hankkimaan metronomi.

Tavoitteiden asettaminen harjoittelulle on oppilaalle hyvä tapa seurata omaa kehitystään. Tavoitteisiin pyrkiminen taas luo tarvetta säännöllisemmälle harjoittelulle. Kun oppilaan kanssa on käyty läpi, miten tärkeää tavoitteiden asettaminen harjoittelulle on, on hänen tällöin helpompi ymmärtää myös säännöllisen harjoittelun tärkeys ja merkitys.

Opettajan olisi hyvä olla kontaktissa oppilaiden vanhempiin ja varmistaa heiltä, että oppilaan harjoitteluolosuhteet ovat kunnossa. Hyvät harjoitteluolosuhteet mahdollistavat mieluisan harjoittelun ja lisäävät soittomotivaatiota. Mikäli olosuhteet ovat pielessä ja oppilas joutuu tekemään ylimääräistä työtä esimerkiksi soitinten asetteluun liittyen, on harjoitteluhetken aloittaminen turhan hankalaa varsinkin, jos kyseessä on nuori oppilas. Opettajan tulisi ohjeistaa vanhempia luomaan oppilaalle mahdollisimman hyvät ja helposti lähestyttävät harjoitusolosuhteet.

Oppilasta on hyvä ohjeistaa harjoittelemaan metronomin kanssa jo opintojen alkuvaihteista lähtien ja korostaa, että harvalla lyömäsoittajalla on niin tarkka ”sisäinen metronomi”, että tempo asettuisi tarkaksi ilman metronomin käyttöä (Skrikberg 1996, 5). Metronomin kanssa soittamisesta on hyvä pitää kiinni myös

soittotunneilla läksyjä esitettäessä, mutta opettajan täytyy muistuttaa oppilasta myös ilman metronomia tehtävästä harjoittelusta, ettei rytmeistä tule haparoivia, koska soittoa on tuettu liian vahvasti metronomin nakutukseen.

3.4 Kuulonvarainen soittaminen

Taitotasolla 2 kuulonvaraiseen soittamiseen syvennyttään enemmän kuin taitotasolla 1. Opettaja voi pitää harjoitukset samantyyppisinä kuin taitotasolla 1, mutta nostaa hieman soitatettavien asioiden tasoa. Uutena asiana nostaisin tälle taitotasolle kappaleiden säestyksen rumpusetillä. Lisäksi olisi hyvä kuunnella erityyppisiä kappaleita ja tehdä oppilaan kanssa niihin liittyviä harjoituksia.

Mallista soittamiseen liittyviä harjoituksia olisi hyvä jatkaa sekä virvelirummulla, malletsoittimilla että rumpusetillä. Harjoitukset voisivat sisältää taitotasolla opeteltavia nuotteja sekä taukoja. Harjoituksia olisi hyvä suorittaa mahdollisimman usealla soittotunnilla, että kuulonvarainen soittaminen ja rytmien ymmärrys kehittyisivät johdonmukaisesti.

Taitotasolla 2 olisi opettajan hyvä käydä oppilaan kanssa läpi, miten kappaleita säestetään rumpusetillä. Tällaisia harjoituksia voi tehdä esimerkiksi kappaleita kuuntelemalla ja analysoimalla, minkälaisia asioita rumpali soittaa. Tämän jälkeen oppilas voi harjoitella kuulemiaan asioita. Lisäksi opettajan olisi hyvä käydä oppilaan kanssa yleisiä säestämiseen liittyviä asioita. Mahdollisuuksien mukaan säestämistä olisi hyvä päästä harjoittelemaan myös yhtyeen kanssa.

Musiikin kuuntelua olisi hyvä lisätä taitotasolle 2. Erilaisten musiikkityylien tunteminen ja monipuolinen musiikin kuunteleminen helpottaa asioiden kuulonvaraista oppimista. Rumpukomppien sekä rumpusetillä soitettavien etydien opettelua helpottaa, mikäli oppilaalla on käsitys siitä, minkälaisessa musiikissa uutta komppia käytetään tai minkälaista musiikkityyliä etydi ilmentää. Oppilaan olisi myös hyvä oppia sanallistamaan kuulemaansa musiikkia (Helsingin konservatorio opetussuunnitelman liite, 2.)

3.5 Improvisointi

Taitotasolla 2 lyömäsoittimien improvisaatio-opetukseen olisi hyvä ottaa mukaan oppilaan oppimat rytmit ja soveltaa niitä eri soittimille. Jo opittujen rytmien soittaminen ja orkestroiminen eri soittimille vahvistaa rytmien käsittelyä, lisää soittimen äänimaailman ymmärtämistä sekä madaltaa kynnyksiä keksiä ja kokeilla uutta omalla soittimella.

Oppilaan kanssa olisi hyvä luoda eri soittimilla rytmisiä ja melodisia aiheita ja luoda niistä mahdollisesti omia kappaleita (Helsingin konservatorio opetussuunnitelman liite, 2.). Omien kappaleiden säveltäminen ja esittäminen on mielestäni tehokas motivaation lähde varsinkin nuorille oppilaille.

3.6 Nuotinluku

Taitotasolla 2 oppilaan olisi hyvä opetella tunnistamaan nuottien ja taukojen erilaisia aika-arvoja. Erilaisten aika-arvojen lisäksi opettajan olisi hyvä käydä oppilaan kanssa läpi eri tahtilajeja sekä perehtyä tarkemmin nuottiavaimiin ja sävelten paikkoihin nuottiviivastolla. Oppilaan kanssa olisi suotavaa tutustua myös erilaisiin musiikillisiin esitysmerkintöihin.

Oppilaan opiskellessa taitotasolla 2 olisi hänen kanssaan hyvä tutustua nuottien eri aika-arvoihin. Aika-arvojen opetuksessa tärkeää on johdonmukainen ja selkeä eteneminen aika-arvosta toiseen. Tällöin oppilaan on helpompi yhdistää vanhoja, jo opittuja asioita uusiin ja tämä mahdollistaa opintojen jouhevan etenemisen. Taitotasolla 2 opiskelevan oppilaan olisi hyvä tuntea nuottien sekä taukojen aika-arvoja kokonuotista kuudestoistaosanuotteihin asti. Lisäksi hänen olisi hyvä tutustua kahdeksasosatrioleihin ja niiden soittoon.

Nuottiavaimista oppilaan tulisi tutustua g-avaimeen, f-avaimeen sekä syventää osaamistaan perkussioavaimen suhteen. Avaimiin tutustuessa oppilaan tulisi hahmottaa keskeisiä pisteitä, joiden kautta pystyisi nimeämään säveliä. Malletsoittimia soitettaessa ei suoraan nuoteista soittaminen ole välttämätöntä, mutta opettajan on suotavaa käydä oppilaan kanssa selkeästi läpi, kuinka sitä voi harjoitella.

Perkussioavaimen osalta tulisi oppilaan kanssa tutustua viivaston erilaisiin käyttömahdollisuuksiin sekä siihen, että nuotit voidaan kirjoittaa soittimista riippuen, ja soittimista riippumatta, erilaisille viivastoille. Opettajan olisi hyvä käydä läpi, kuinka rumpusetille soitettavat asiat yleensä nuotinnetaan, ja painottaa, että perkussioavainta käytettäessä ei ole yhtä ja oikeaa tapaa kirjoittaa nuotteja, oli sitten kyseessä rumpusetti tai pelkkä virvelirumpu.

Oppilaan olisi hyvä tutustua jonkin verran yleisiin musiikillisiin esitysmerkintöihin. Taitotasolla 2 käytävistä esitysmerkinnöistä keskeisimpiä olisivat soiton voimakkuuteen liittyvät merkinnät sekä aksentit. Lisäksi kertausmerkki olisi suotavaa käydä oppilaan kanssa läpi. Tavoitteena olisi se, että oppilas osaisi tulkita, toteuttaa ne musiikillisesti sekä nimetä hänen kanssaan läpikäytyt esiintymismerkinnät (Helsingin konservatorio opetussuunnitelman liite, 3).

3.7 Tekniikka

Taitotasolla 2 oppilaan teknisessä osaamisessa syvennyttään rummun soiton perustekniikkaan sekä tutustutaan rudimentteihin. Malletsoittimien osalta tutustutaan asteikkoihin ja parannetaan perustekniikkaa. Rumpusetin soitossa keskityttään soiton hallittuun suorittamiseen sekä parannetaan perustekniikkaa.

Rummun soiton perustekniikkaa kehittäessä tavoitteena on luoda oppilaalle sellainen tekniikka, että sen avulla oppilas kykenee omaksumaan uusia asioita eikä hänellä ole tarvetta muuttaa soittotekniikkaansa merkittävästi. Uusien rytmisten asioiden lisäksi oppilaan kanssa olisi hyvä tutustua rudimentteihin ja niiden soittoon. Rudimentit ovat rumpujensoiton harjoittelussa hyödynnettäviä rytmiharjoituksia. Rudimentteja soitettaessa oppilaalle olisi hyvä kertoa erilaisista rudimenteista ja niiden käyttämisestä musiikissa, vaikka kaikkia esiteltyjä rudimentteja ei oppilaan kanssa erikseen harjoiteltaisikaan. Oppilaalle olisi myös hyvä painottaa, että rudimentit kehittävät soittajan motorista suorittamista ja tarkoituksena on luoda sulavia ja varmoja toistoja (Skrikberg 2001, 7).

Malletsoittimien opetuksessa olisi tärkeää perehtyä oppilaan perustekniikkaan ja tutustuttaa häntä erityyppisiin tekniikkaharjoituksiin. Samaan tapaan kuin

rummun soiton tekniikkaa harjoitellessa tavoitteena on luoda oppilaalle sellainen tekniikka, että hänen ei tarvitsisi muokata perustekniikkaansa uusia asioita opetellessaan. Oppilaan kanssa olisi hyvä tutustua myös asteikkoihin ja tätä kautta syventyä soittimen hallintaan. Varsinkin kun asteikoita harjoitellaan marimballa ja vibrafonilla, olisi niitä hyvä soittaa eri oktaavialoista, koska soittimien kielet ovat leveydeltään erilaisia matalassa äänialassa kuin korkeassa äänialassa. Tällä tavoin oppilaan käsitys isoista soittimista paranee ja soittaminen helpottuu.

Rumpusetin soitossa oppilaan kanssa perehdytään soitettavien asioiden hallittuun toteuttamiseen. Oppilaan kanssa tehtävissä tekniikkaharjoituksissa olisi hyvä painottaa soiton selkeyttä niin rytmisesti kuin musiikillisesti. Rumpusetin opetuksessa olisi myös todella tärkeää perehdyttää oppilasta erilaisiin jaloilla soittamisen tekniikkoihin. Jaloilla soittamisen perustekniikan hallitseminen mahdollistaa rumpusetillä soitettavien harjoitusten hallitun toteuttamisen. Opettajan olisi suotavaa selittää oppilaalle, että pelkällä virvelirummulla tehtävät tekniikkaharjoitukset ovat suorassa yhteydessä rumpusetin soittoon ja käsien tekniikkaan.

3.8 Ilmaisuu

Taitotasolla 2 ilmaisuun liittyvistä asioista keskeisin on se, että oppilas osaa ja uskaltaa tuottaa hyvän ja soivan äänen eri soittimista. Kun oppilas osaa tuottaa rohkean ja soivan äänen soittimista, se mahdollistaa teosten erilaisten tunnelmien ilmaisun sekä luo pohjaa fraseeraukselle. Lisäksi oppilaan kanssa olisi hyvä tutustua balanssin alkeisiin.

Ilmaisun kannalta olisi tärkeää, että oppilaan kanssa perehdyttäisiin lyömäsoitinten rakenteellisiin asioihin. Tämä tarkoittaa sitä, että oppilaalle olisi hyvä selittää, että suuret soittimet useimmiten vaativat varsin rohkeaa soittamista, jotta niille ominainen sointi saavutettaisiin. Tällä tavoin oppilas oppii tuntemaan soittimille ominaisia piirteitä ja samalla hän oppii hyödyntämään niitä koko ajan paremmin. Kun soittimen ominaispiirteiden paremman tuntemuksen ja rytmisten asioiden perusosaamisen yhdistää, on oppilaan kanssa mahdollista alkaa tutustua fraseeraukseen ja sen harjoitteluun. Oppilaan kanssa olisi hyvä

keskustella siitä, miten fraseeraus auttaa tekemään kappaleista persoonallisempia ja kuinka se auttaa ilmentämään kappaleen tunnelmaa.

Yksi tärkeä osa oppilaan ilmaisullista kehitystä on tutustua balanssin alkeisiin. Oppilaan tutustuessa balanssin alkeisiin on hyvä sanallistaa balanssin merkitystä sekä antaa esimerkkejä joko äänitteillä tai itse soittaen. Kun oppilaalla on käsitys balanssin merkityksestä, voi hänen kanssaan tehdä yhteismusisointiharjoituksia, jotka selventävät asioita entisestään. Tärkeää olisi, että oppilas pääsisi myös itse sanallistamaan huomioitaan harjoituksista.

3.9 Esiintymistaidot

Taitotasolla 2 alkaa varsinainen esiintymiskokemuksen hankkiminen ja samalla kehitetään käsitystä esiintymistilanteiden käytänteistä. Tärkeää on taitotasolla 1 opittujen käytänteiden kertaaminen sekä niiden kehittäminen lähes rutiininomaiseksi toiminnaksi. Oppilaalle olisi hyvä opettaa, että musiikkiopistossa esiintymisiin liittyy usein palautteen saanti sekä itsearviointi.

Musiikkiopiston konserteissa esiintyminen on usein oppilaiden ensimmäinen kosketus julkiseen esiintymiseen, ja tämän takia opettajan olisi tärkeää olla läsnä ja opastaa oppilasta ensimmäisillä kerroilla, kun lavalle mennään. Kokeneena esiintyjänä opettaja osaa olla tilanteessa rauhallisesti, ja tämä helpottaa myös mahdollisesti tilannetta jännittävää oppilasta. Kun ensimmäisistä esiintymiskerroista on saatu hyvä kokemus, voi oppilaan kanssa alkaa opettelemaan esiintymiseen liittyviä käytänteitä. Tavoitteena on, että oppilas toimii lavalla luontevasti ja hallitsee esiintymistilanteet yksinään (Helsingin konservatorio opetussuunnitelman liite, 3).

Esiintymistilanteisiin liittyy usein palautteen saanti. Oppilas on hyvä opettaa jo soittoharrastuksen alkuvaiheista asti ottamaan rakentavaa palautetta vastaan. Tämä auttaa häntä kehittymään esiintyjänä sekä soittajana. Opettajan olisi hyvä opettaa oppilaalle heti ensimmäisistä esiintymisistä lähtien itsearviointia. Itsearviointi opettaa oppilasta tarkastelemaan soittoaan tarkemmin ja käsittelemään esittämiään kappaleita kokonaisuuksina. Tästä on paljon hyötyä, kun harrastus jatkuu pidemmälle ja kappaleiden kestot kasvavat.

3.10 Yhteismusisointi

Yhteismusisoinnissa syvennetään taitotasolla 1 opittuja asioita sekä perehdytään yhteissoittoon ja siihen liittyviin asioihin tarkemmin. Opettajan tulisi ohjeistaa oppilasta ryhmässä käyttäytymisestä sekä käydä läpi yhteissoittoon liittyviä harjoittelumetodeita. Tällä tavoin oppilas oppii toimimaan yhteissoittotilanteissa sekä ymmärtää toimintatapojen tarkoituksen. Oppilaalle tulisi painottaa, että kun ryhmässä annetaan kaikille työrauha, on työskentely tehokkainta ja mukavinta kaikille.

4 Taitotaso 3

Taitotaso 3 on tarkoitettu suoritettavaksi oppilaille, jotka ovat soittaneet noin 4–6 vuotta.

4.1 Soittimeen tutustuminen

Opintojen tässä vaiheessa on jo ehditty tutustua laajasti erilaisiin lyömäsoittimiin sekä niiden ominaispiirteisiin. Taitotasolla 3 soittimiin tutustumista voi painottaa suurelta osin omien soittimien äänen tutkimiseen sekä siihen, miten muokata soittimen sointia erilaisiin tilanteisiin sopivalla tavalla. Olisi hyvä tutustua musiikkiin, jossa soittimet eivät ole niille perinteisessä ympäristössä: esimerkiksi miltä kuulostaa marimba rock-yhtyeessä tai miltä kuulostaa rumpusettkonsertto.

Lyömäsoitinopintojen tässä vaiheessa olisi oppilaan kanssa hyvä syventyä lisää rumpujen viritykseen sekä malletkappaleiden nuijavalintoihin. Tällaisilla asioilla on suuri vaikutus siihen, miltä kappale lopulta kuulostaa ja miten se mahdollisesti vaikuttaa oppilaan omaan soittosuoritukseen. Malletsoittimilla soitettavien kappaleiden kanssa olisi hyvä opetella, miten erilaiset nuijat vaikuttavat soittimen sointiin eri rekistereissä ja miten se vaikuttaa kappalekohtaiseen nuijavalintaan. Tämän lisäksi oppilaan kanssa olisi hyvä perehtyä rumpujen virittämiseen, jotta hänellä olisi mahdollisuus virittää omia soittimiaan paremmin omaan korvaan sopivaksi. Oppilasta olisi hyvä rohkaista tuomaan omia rumpujaan soittotunneille viritysharjoituksia varten.

Aiemmillä taitotasolla on tutustuttu erilaisten soittimien ominaispiirteisiin ja niille ominaiseen soittoympäristöön. Taitotasolla 3 olisi oppilaan kanssa hyvä tutustua siihen, miltä soittimet kuulostavat niille ei niin perinteisissä ympäristöissä. Oppilaan olisi hyvä pystyä sanallistamaan omia huomioitaan erilaisista teoksista.

4.2 Soittoasento

Opintojen tässä vaiheessa opettajan olisi hyvä käydä oppilaan kanssa läpi soittoergonomiaan liittyviä asioita. Oppilaalle olisi hyvä painottaa, että myös kotiharjoittelussa olisi hyvä kiinnittää huomiota lämmittelyyn, soittoasentoihin sekä harjoittelun tauotukseen (Helsingin konservatorio opetussuunnitelman liite,16). Tällä tavoin harjoitteluun syntyy selkeä rakenne, ja kun soittoasentoihin kiinnitetään huomiota säännöllisesti, kehittyy myös tekniikka. Tärkeimpänä asiana on kuitenkin se, että ergonomiseen soittamiseen pyrkiessä vammat vähenevät.

Taitotason teknisissä asioissa oppilas tutustuu malletsoittoon neljällä nuijalla. Opettajan olisi hyvä käydä oppilaan kanssa läpi, mitä mahdollisia muutoksia tämä tuo malletsoiton soittoasentoihin ja mitä erityistä tulisi ottaa huomioon.

4.3 Harjoittelu

Taitotasolla 3 harjoitteluun liittyvistä asioista keskeisin olisi itsenäisen harjoittelun kehittäminen. Itsenäisen harjoittelun lisäksi oppilaan kanssa olisi hyvä käydä läpi erilaisia harjoittelumetodeja sekä harjoittelussa huomioon otettavia asioita. Oppilaan olisi hyvä oppia harjoittelemaan ja pitämään soittokunnostaan huolta itsenäisesti (Lyömäsoitinten opetussuunnitelma SASKY, 4). Tämän lisäksi oppilaalle olisi hyvä painottaa, mitä itsenäinen harjoittelu mahdollistaa ja minkälaisia hyötyjä siitä on soittoharrastuksen edetessä. Yksi hyöty, mitä opettaja voi painottaa, on oppilaan omien harjoitusrutiinien joustavampi luominen. Kun oppilas osaa harjoitella itsenäisesti, on hänellä mahdollisuus suunnitella harjoittelunsa omien aikataulujensa mukaan.

Opettajan olisi hyvä käydä oppilaan kanssa muutamia erilaisia harjoitusmetodeja, joilla oppilas voi monipuolistaa omaa harjoitteluaan. Harjoitusmetodeista olisi hyvä käydä läpi ainakin oman harjoittelun äänittäminen ja kuvaaminen (Skrikberg 1996, 5). Näiden harjoitusmenetelmien lisäksi oppilaan kanssa tulisi kehittää itsearviointin taitoja, koska kyky analysoida kriittisesti omaa soittoa vie harjoittelun uudelle tasolle. (Helsingin konservatorio opetussuunnitelman liite, 16).

4.4 Kuulonvarainen soittaminen

Taitotasolla 3 kuulonvaraiseen soittamiseen syvennyttään tasoa 2 enemmän. Kuulonvaraisen soittamisen harjoittelua olisi hyvä tehdä taitotason rytmeillä, ja suotavaa olisi ottaa mukaan myös haastavampia melodisia aiheita. Näiden harjoitusten lisäksi olisi opettajan hyvä käydä oppilaan kanssa läpi myös komppisoittoon liittyviä asioita.

Oppilaan kanssa olisi hyvä jatkaa rytmien kuulonvaraista harjoittelua, tietenkin käyttäen taitotasolle sopivia rytmikuvioita. Toistoharjoitusten avulla oppilas oppii tunnistamaan oppimiaan rytmejä ja näin nuoteista harjoittelemisen helpottuu, koska oppilaalla on selkeä kuulokuva siitä, miltä rytmin pitäisi kuulostaa. Rytmisten aiheiden lisäksi oppilaan kanssa olisi hyvä tutustua myös melodisten aiheiden soittamiseen kuulonvaraistesti. Melodiset aiheet voivat olla aluksi helppoja parin äänen tehtäviä, ja oppilaan taitojen kehittyessä voidaan edetä yhä laajempiin tehtäviin.

Komppisoiton opettamiseen olisi hyvä syventyä taitotasolla 3. Oppilaan kanssa olisi hyvä harjoitella kuuntelemaan musiikista, minkälainen säestyskuvio rumpusetillä kappaleessa on. Oppilaan kanssa tulisi harjoitella soittamaan yleisimpiä rumpukomppeja, jotta monipuolinen säestäminen olisi mahdollista. Opetukseen olisi myös hyvä sisällyttää yleisiä säestykseen liittyviä asioita, jotta oppilaalle jäisi mahdollisimman selkeä kuva säestäjän tehtävästä.

4.5 Improvisointi

Taitotasolla 3 improvisoinnissa syvennetään aikaisemmin opittua sekä oppilaan niin halutessa uppoudutaan improvisaatioon vielä syvemmin (Lyömäsoitinten opetussuunnitelma SASKY, 5). Yhtenä tärkeänä osana improvisaation harjoittelussa on myös oppilaan kannustaminen kokeilemaan rohkeasti omia musiikillisia ajatuksiaan. Improvisaation opettaminen olisi hyvä sisällyttää jollakin tavalla lähes jokaiseen soittotuntiin. Tällä tavalla on mahdollista madaltaa oppilaan kynnystä kokeilla ja luoda omaa.

4.6 Nuotinluku

Taitotasolla 3 oppilaan nuotinlukutaitoa pyritään kehittämään entisestään. Nuotinlukua kehitetään uusien aika-arvojen kautta sekä laajentamalla nuotinlukua nuottiviivastolla eri nuottiavaimien kanssa. Opettajan olisi suotavaa käydä oppilaan kanssa läpi lisää erilaisia tahtilajeja sekä tutustuttaa oppilasta kappaleisiin, joissa on vaihtuva tahtilaji. Opettajan tulisi käydä läpi yleisimpiä rumpujen soittoon liittyviä merkintöjä ja soittotapoja. Lisäksi oppilaan kanssa syvennyttään lisää erilaisiin musiikillisiin esitysmerkintöihin ja opetellaan tulkitsemaan niitä.

Oppilaan kanssa olisi taitotasolla 3 hyvä harjoitella jo opittujen aika-arvojen ja rytmien sujuvaa hallintaa sekä syventää osaamista entisestään. Uusina aika-arvoina oppilaan kanssa olisi hyvä käydä läpi sekstolit, kolmaskymmeneskahdesosanuotit sekä harjoitella niiden soittoa yhdessä muiden aika-arvojen kanssa. Uusia aika-arvoja harjoitellessa opettajan tulisi edelleen korostaa metronomin merkitystä harjoittelun apuvälineenä. Oppilaan tulisi perehtyä myös rudimentaaliseseen rumpunsoittoon liittyvään notaatioon. Rudimentaalisesta rumpunsoiton notaatiosta lisäksi oppilaan kanssa pitäisi käydä läpi yleisimmät rumpunsoittoon liittyvät notaatiomerkinnot sekä opastaa niiden tekniseen toteuttamiseen.

Nuottiviivastolta soitettaessa oppilaan olisi hyvä tunnistaa sävelet soitettavan soittimen koko äänialalta. Tällöin kappaleiden harjoittelu erilaisista rekistereistä on mahdollista ja oppilaan ohjelmistoon voidaan ottaa monipuolisia teoksia. Oppilaan kanssa olisi hyvä harjoitella niin, että hän oppisi lukemaan ja soittamaan yksinkertaisia tehtäviä nuottia apuna käyttäen.

Taitotasolla 3 oppilaan kanssa tulisi perehtyä musiikillisiin esiintymismerkintöihin lisää. Aikaisemmissa taitotasoissa opittujen merkintöjen lisäksi oppilaan tulisi käydä läpi yleisimpiä tempoon ja esitystyyliin liittyviä merkintöjä sekä tutustua uusiin teoksen rakenteeseen vaikuttaviin merkintöihin.

4.7 Tekniikka

Kolmannella taitotasolla syvennyttään entistä enemmän rummunsoiton erilaisiin teknisiin ja ilmaisullisiin asioihin sekä rudimenttien soittoon. Rumpusetillä jatketaan koordinaation kehittämistä sekä tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin. Malletsoittimissa tutustutaan uusiin ilmaisukeinoihin, neljällä nuijalla soittamiseen sekä taitotason asteikoihin. Patarumpujen soitossa perehdyttään perustekniikkaan ja tutustutaan viritykseen sekä tremolon soittamiseen. Lisäksi tutustutaan useampaa eri lyömäsoitinta sisältävien teosten notaatioon sekä soittamiseen.

Taitotasolla 3 keskeisimpiä tutustuttavia asioita rummunsoiton tekniikkaan liittyen ovat eri rudimentit. Oppilaan kanssa olisi tärkeää perehtyä erilaisiin rudimentteihin kattavasti sekä keskustella siitä, miksi rudimentit ovat keskeinen osa lyömäsoittimien soittoa. Rudimentteihin perehtyessä opettajan olisi myös hyvä käsitellä oppilaan kanssa rudimenttikappaleiden soittamista sekä niiden historiaa. Rudimenttien lisäksi oppilaan tulisi tutustua taitotason 3 aikana tremolon soittoon virvelirummulla sekä jatkaa perustekniikan kehittämistä.

Rumpusetillä soittaessa koordinaation kehittäminen on taitotasolla keskeisessä roolissa. Opetuksessa tukisi käydä läpi käsien ja jalkojen yhtäaikaiseen soittoon liittyviä teknisiä asioita ja painottaa hallittujen suoritusten merkitystä. Koordinaatioharjoitusten lisäksi oppilaan olisi hyvä oppia eri tyyliä rumpukompeja. Tämä mahdollistaisi oppilaan osallistumisen esimerkiksi opiston bändin toimintaan.

Malletsoittimien osalta oppilaan olisi hyvä tutustua taitotason asteikkojen soittoon ja näin kehittää soittimen hallintaa. Asteikkoja harjoiteltaessa olisi hyvä tähdentää, että harjoitukset kehittävät myös perustekniikkaa. Hyvä perustekniikka taas mahdollistaa uusien ja haastavampien kappaleiden soittamisen. Uutena ilmaisukeinona malletsoittimissa tutustutaan myös tremolon soittamiseen ja siihen millaisissa tilanteissa tremoloa käytetään. Uutena teknisenä asiana taas tutustutaan neljällä nuijalla soittamisen alkeisiin. Oppilas

voi perehtyä erilaisiin otteisiin sekä harjoitella uuden tekniikan perusteita helppojen kappaleiden kautta.

Taitotasolla 3 patarumpujen soitossa perehdytään perustekniikkaan ja opetellaan saamaan isoista rummuista iso ja soiva ääni. Patarumpujen perustekniikkaa harjoitellessa oppilaalle olisi hyvä painottaa rentouden merkitystä. Oppilaalle voi antaa harjoituksia, jossa vertaillaan erilaisten soittotapojen vaikutusta rummun sointiin. Tällä tavoin oppilas saa hyvän käsityksen rummun soinnin ja soittotavan välisestä yhteydestä. Patarumpujen soittamiseen liittyy myös vahvasti rumpujen virittäminen eri sävelkorkeuksiin. Oppilaan olisi hyvä tutustua yksinkertaisiin vitysharjoituksiin. Perustekniikan ja vitykseen liittyvien asioiden lisäksi olisi suotavaa tutustua tremolon soittamiseen patarummuilla, koska se on yksi keskeisimmistä soittamiseen liittyvistä ilmaisukeinoista kyseistä soitinta soitettaessa. Oppilaalle tulisi selventää miksi tremolo soitetaan eri tavalla virvelirummulla kuin patarummulla.

Oppilaan olisi hyvä tutustua sellaisiin kappaleisiin, joissa soitetaan useaa erilaista soitinta ja miettiä minkälaisia teknisiä haasteita tällainen kappale mahdollisesti pitää sisällään. Lisäksi opettajan olisi suotavaa käydä läpi tällaisten kappaleiden notaatioon liittyviä asioita.

4.8 Ilmaisuu

Kolmannella taitotasolla ilmaisusta pyritään saamaan hienovaraisempaa kuin aiemmin. Varsinkin voimakkuuden vaihtelussa pyritään etsimään ilmaisullisesti hienovaraisempaa tulkintaa. Paneudutaan fraseeraukseen ja tutustutaan siihen, miten erilaiset tavat fraseerata samaa kappaletta vaikuttavat kuulokuvaan. Lisäksi perehdytään agogiikkaan ja harjoitellaan lyömäsoittimille ominaisten teknisten ilmaisukeinojen, kuten tremoloiden käyttöä.

Aiemmillä taitotasoilla on harjoiteltu perusvoimakkuuden vaihteluita ja nyt olisi aika harjoitella eri voimakkuuksien hienovaraista vaihtelua. Lyömäsoittimissa on todella laaja dynaaminen rekisteri, joten sen kokonaisvaltaisen hallitsemisen opetteluun on syytä varata aikaa. Taitotasolla 3 olisi hyvä soittaa kappaleita,

joissa on laajasti erilaisia dynamiikkaan liittyviä esitysmerkintöjä. Tällöin oppilas voi perehtyä näihin ilmaisukeinoihin kappaleiden kautta, ja tämä saattaa auttaa sisäistämään hienovaraisempaa dynamiikan käsittelyä luontaisemmin kuin teknisiä harjoituksia tekemällä.

Taitotasolla 3 olisi hyvä perehtyä fraseeraukseen syvemmin. Opettajan tulisi tutkia oppilaan kanssa fraseerauksen merkitystä kappaleen kuulokuvaan ja tunnelmaan. Oppilas voi tehdä esimerkiksi erilaisia fraseerausharjoituksia, joiden avulla oppisi tunnistamaan erilaisille kappaleille ja musiikkityyleille ominaisia fraseeraustapoja.

Fraseerauksen lisäksi opettajan olisi hyvä käydä läpi agogiikkaa ja sen käyttöä ilmaisukeinona. Agogiikkaan liittyviä harjoituksia olisi hyvä tehdä eri soittimilla ja näin pyrkiä antamaan oppilaalle mahdollisimman laaja käsitys sen tuomista ilmaisumahdollisuuksista.

Taitotasolla 3 on perehdytty tremolon soittamiseen eri soittimilla. Tällaisen teknisen ilmaisukeinon käyttöä tulisi tutkia eri tilanteissa. Esimerkiksi kappaletta sovitettaessa malletsoittimille voi oppilaan kanssa miettiä soitetaanko pitkät aika-arvot tremolona vai riittääkö soittimen oma sointi luomaan toivotun lopputuloksen.

4.9 Esiintymistaito

Taitotasolla 3 oppilas kartuttaa esiintymiskokemustaan entisestään ja hänen kanssaan keskitytään esiintymiseen kokonaisuutena. Oppilaan tulisi ymmärtää esiintymiseen liittyvät realiteetit ja opeteltava toimimaan niiden kanssa. Lisäksi opettajan tulee käydä läpi soittajien roolit, kun soitetaan säestettävää kappaletta.

Oppilaan tulisi käydä läpi esiintymistilannetta kokonaisuutena, johon liittyy vuorovaikutus yleisön kanssa. Opettajan olisi hyvä selittää oppilaalle, miten tällainen vuorovaikutus vaikuttaa yleisönkokemukseen ja millaisia vaikutuksia sillä saattaa olla esiintyjälle. Esiintymistilaisuus on usein juuri siinä hetkessä tapahtuvaa soittoa, oli esiintyminen paikalla olevalle yleisölle tai suoratoiston kautta, joten se ei aina mene niin kuin on suunniteltu. Tällaisiin tilanteisiin oppilaan tulisi osata varautua. Olisi suotavaa käydä läpi, miten toimitaan

tilanteissa, joissa tapahtuu jotain odottamatonta. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi liian nopealla tempolla aloittaminen, virhe omassa soitossa tai vaikkapa ongelmat säestäjän kanssa.

Oppilaan olisi myös hyvä opetella, miten toimitaan säestäjänä ja säestettävänä esiintymistilanteessa. Tämän lisäksi tulisi kerrata, miten säestäjän ja solistin roolit eroavat toisistaan kappaletta esitettäessä.

4.10 Yhteismusisointi

Taitotasolla 3 yhteismusisointiin liittyvistä uusista asioista keskeisin on yhtyeen kuunteleminen ja siihen reagointi. Oppilaalle olisi hyvä pyrkiä kerryttämään kokemusta erilaisten kokoonpanojen kanssa soittamisesta ja kerrata ryhmässä soittamiseen liittyviä yleisiä asioita.

Kuunteleminen on mahdollisesti yksi tärkeimpiä yhteissoittoon liittyviä asioita, joten sen harjoittelu olisi hyvä aloittaa mahdollisimman varhain. Taitotasolla 3 tämän voi aloittaa pienistä kokoonpanoista kuten duosta tai triosta, jolloin kuunteluun keskittyminen olisi mahdollisimman helposti lähestyttävää, koska kuunneltavia asioita ei ole liikaa kerralla.

Oppilaalle tulisi kartuttaa yhteismusisointikokemusta erilaisista kokoonpanoista. Erilaisissa kokoonpanoissa oppilaalla olisi mahdollisuus tutustua siihen millaisia asioita tulee ottaa huomioon, kun soittimet ympärillä vaihtuvat. Oppilaan olisi hyvä kerrata ryhmäsoittoon liittyviä asioita sekä käydä läpi, miten uusissa kokoonpanoissa tulisi toimia ja millaisiin asioihin tulisi kiinnittää huomiota.

5 Taitotaso 4

Taitotaso 4 on tarkoitettu oppilaille, jotka ovat soittaneet noin 7–9 vuotta. Neljäs taitotaso on perusopintojen viimeinen taso, ja sitä suoritettaessa olisi hyvä käydä läpi, minkälaisia suuntautumisvaihtoehtoja syventävissä opinnoissa on.

5.1 Soittoasento

Soittoasentoon liittyvissä asioissa keskitytään edelleen soittoergonomiaan ja syvennytään siihen entistä enemmän. Oppilaan tulisi tutustua oman soittoasennon seuraamiseen videokuvaa käyttämällä. Tämän lisäksi olisi hyvä käydä läpi oman soittoasennon analysointia ja siihen liittyviä harjoituksia.

Oppilaan olisi hyvä tutustua oman soittoasennon seuraamiseen ja sen analysointiin. Harjoittelusta kuvatut videot ovat tällaiseen analysointiin oivia apuvälineitä. Videoiden kautta oppilas voi havainnoida omaa soittoasentoaan paremmin ja korjata mahdollisia puutteita tehokkaammin. Tällaisia analysointiharjoituksia voi tehdä aluksi yhdessä, jolloin häntä on helpompi ohjeistaa, mihin asiaan soittoasennossa kannattaa kiinnittää huomiota. Tämän lisäksi olisi hyvä harjoitella tunnistamaan kehon jännitystiloja. Jännitystilojen tunnistamista voi harjoitella tunnilla esimerkiksi soittamalla liian korkealla tai matalalla olevalla soittimella ja pyytää oppilasta sanallistamaan tuntemuksiaan huonosta soittoasennosta. Kun oppilas tunnistaa kehon jännitystiloja, on hänen helpompi keskittää videoanalysoinnissa huomionsa tälle alueelle.

5.2 Harjoittelu

Taitotasolla 4 harjoitteluun liittyvässä opetuksessa kerrataan aiemmilla taitotasoilla opittuja metodeita. Uusina asioina olisi hyvä käydä oman harjoittelun seuraamista ja suunnittelua. Lisäksi tulisi tutustua kappaleen analysointiin osana harjoittelua.

Oppilasta olisi hyvä kannustaa suunnittelemaan entistä enemmän omaa harjoitteluaan, koska silloin hän saa mahdollisimman paljon irti

harjoitteluhetkestä. Oppilaalle tulisi kertoa minkälaisia etuja harjoittelun tarkka suunnittelu tuo kappaleiden ja teknisten asioiden harjoitteluun.

Analysoinnin merkitys varsinkin laajempien teosten harjoittelussa on suuri. Oppilasta olisi hyvä opettaa analysoimaan ainakin kappaleen rakennetta. Opettajan olisi hyvä selventää, minkälaisia etuja kappaleen analysointi tuo harjoitteluun.

5.3 Kuulonvarainen soittaminen

Kuulonvaraisessa soittamisessa syvennetään aiemmilla taitotasolla opittuja taitoja. Opetukseen otetaan mukaan taitotason rytmikkäitä sekä mahdollisuuksien mukaan laajennetaan malletsoittimilla tehtäviä harjoituksia. Lisäksi komppisoitossa olisi hyvä harjoitella monipuolisesti erilaisia musiikkityylejä.

5.4 Improvisointi

Taitotasolla 4 improvisaation opetukseen olisi hyvä ottaa mukaan tuttuja kappaleiden varioiminen. Rumpusetillä soitettaessa voi varioida vaikkapa alkuperäisestä kappaleesta harjoiteltavia korukuvioita, eli fillejä. Tällaisia harjoituksia tehtäessä opettajan olisi hyvä painottaa, että kun oppilas oppii varioimaan tuttuja opittuja asioita, hän saa kappaleen kuulostamaan enemmän itseltään.

Variaatioiden lisäksi olisi hyvä käydä läpi lyhyiden soolojen soittamista kappaleen sisällä (Pirkanmaan musiikkiopiston lyömäsoittimien opetussuunnitelma). Etukäteen sovitut soolojen pituudet antavat soitolle selkeän raamin ja näin oppilas pystyy harjoittelemaan improvisaation lisäksi soolon rakenteen suunnittelua. Tämän tyylisissä harjoituksissa olisi hyvä pitää opetuksen painopiste rumpusetissä, mutta oppilaan niin halutessa niitä voi harjoitella myös malletsoittimilla.

5.5 Nuotinluku

Taitotasolla 4 nuottien luvussa tutustutaan kvintoleihin, septoleihin sekä muihin niin sanottuihin poikkeusjakoihin (Pirkanmaan musiikkiopiston lyömäsoitinten opetussuunnitelma). Tämän lisäksi nuotinlukua harjoitellaan koko ajan sujuvammaksi kaikilla soittimilla ja tutustutaan uusiin tahtilajeihin.

5.6 Tekniikka

Tekniikan osalta taitotasolla 4 tulisi käydä läpi taitotason asteikoita sekä syventyä patarumpujen viritykseen. Tämän lisäksi syvennyttään käsijärjestyksien suunnitteluun eri soittimien kanssa.

Patarumpujen viritystekniikkoihin tutustuminen olisi suotavaa, koska opintojen tässä vaiheessa oppilaalle kertyy mahdollisesti kokemusta orkesterisoitosta ja hänen olisi hyvä tietää kuinka tarvittavat sävelet saadaan viritettyä paikalleen. Oppilaan kanssa olisi hyvä harjoitella kappaleita, joissa rumpujen viritystä tapahtuu kesken kappaleen.

Käsijärjestyksien tekeminen lyömäsoittimia soittaessa on tärkeää, ja siksi siihen pitäisi syventyä viimeistään opintojen tässä vaiheessa. Opettajan tulisi ohjeistaa oppilasta käsijärjestyksen suunnitteluun ja antaa vinkkejä, miten esimerkiksi rudimentteja voi hyödyntää erilaisissa tilanteissa.

5.7 Ilmaisus

Taitotasolla 4 olisi hyvä perehtyä kappaleiden orkestrointiin ja siihen, mitä asioita hän haluaa tuoda esiin kappaleen eri vaiheissa. Oli sitten kyse malletsoittimista, rumpusetistä, patarummuista tai usean lyömäsoittimen yhdistelmästä, kappaleiden sisällä saattaa olla moniäänisyyttä ja oppilaan tulisi pohtia, mitä ääntä on milloinkin hyvä korostaa.

5.8 Esiintymistaito

Esiintymistaitoon liittyvissä asioissa taitotasolla 4 tutustutaan eri akustiikoissa soittamiseen ja siihen mitä erilaisissa tiloissa tulisi ottaa huomioon. Oppilaan olisi hyvä käydä läpi, millaisiin asioihin erilaisissa akustiikoissa soittaminen vaikuttaa ja miten niihin tulisi reagoida. Opettajan olisi myös hyvä käydä läpi, miten eri soitin- tai kapulavalinnat vaikuttavat, kun siirrytään tilasta toiseen.

5.9 Yhteismusisointi

Taitotasolla 4 tulisi hyvä tutustua yhteismusisointiharjoitusten organisointiin ja yhtyeen kanssa esiintymiseen omatoimisesti (Helsingin konservatorio opetussuunnitelman liite, 16). Kun oppilas hallitsee harjoitusten organisoinnin ja pystyy ohjeistamaan muuta ryhmää esiintymisissä, ryhmän esiintymiset helpottuvat ja niitä on mahdollista järjestää monipuolisemmin.

6 Taitotaso 5 ja lopputyö

Taitotasolla 5 suoritetaan syventävät opinnot. Oppilas valitsee yhden suuntautumisvaihtoehdoista, jotka ovat instrumenttisoitto, yhteissoitto ja musiikin hahmottaminen. Taitotasolla 5 oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa lopputyön, jossa hän esittelee monipuolisesti osaamistaan. Lopputyö esitellään opintojen viimeisenä vuonna.

6.1 Soittoasento

Taitotasolla 5 oppilaan tulisi jatkaa soittoergonomiaan liittyviä harjoituksia sekä kannustaa oppilasta etsimään omatoimisesti materiaaleja, joiden avulla olisi mahdollista kehittää ergonomiaa ja omaa soittoasentoa. Syventävissä opinnoissa oppilasta olisi hyvä ohjata yhä omatoimisempaan soittoasennon tutkiskeluun ja analysointiin.

6.2 Harjoittelu

Harjoittelussa tulisi oppilasta ohjata itsenäiseen ja omatoimiseen suuntaan. Opettaja voi oppilaan kanssa tutkia erilaisia harjoitusmetodeita ja etsiä niistä oppilaalle sopivimmat. Oppilasta olisi myös hyvä kannustaa omien harjoitusten keksimiseen sekä erilaisten harjoittelumateriaalien etsimiseen.

6.3 Kuulonvarainen soittaminen

Kuulonvaraisessa soittamisessa syvennetään aiemmilla taitotasoilla opittuja asioita sekä mahdollisuuksien mukaan tehdään laajempia harjoituksia. Harjoiteltavien tehtävien painopisteet olisi hyvä suunnitella yhdessä oppilaan kanssa, jolloin oppilaan osaamistavoitteita tuetaan mahdollisimman hyvin. Opettajan tulisi myös kertoa siitä, että harjoituksia kannattaa tehdä laaja-alaisesti, jotta hän kehittyy mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

6.4 Improvisointi

Syventävissä opinnoissa improvisaatiossa olisi hyvä olla oppilaslähtöinen. Opettajan tulisi keskustella siitä, mihin suuntaan oppilaan improvisointiopintojaan viedään. Tavoitteena kuitenkin olisi improvisaatiotaitojen kehittäminen sekä musiikillisen hahmotuskyvyn parantaminen.

6.5 Nuotinluku

Nuotinluvun osalta osaamista tulisi viedä eteenpäin ja pyrkiä mahdollisimman sujuvaan nuotinlukuun kaikilla soittimilla laaja-alaisesti. Rytmiiikan osalta tulisi perehtyä erilaisiin polyrytmeihin, ja harjoitella niiden soittoa eri soittimilla. Tämän lisäksi olisi hyvä tutustua sointumerkkeihin ja niistä soittamiseen.

6.6 Tekniikka

Syventävissä opinnoissa tulisi tutkia kuinka erilaiset lyöntitekniikat vaikuttavat soittimien sointiin. Oppilaan olisi hyvä perehtyä erilaisiin lyöntitekniikoihin, joiden avulla oppilas pystyisi ilmaisemaan kappaleita haluamallaan tavalla.

6.7 Ilmaisuu

Ilmaisullisissa asioissa olisi tärkeää pyrkiä oppilaan oman persoonan esille tuomiseen ja kannustaa oppilasta kokeilemaan erilaisia versioita harjoittelemistaan kappaleista. Oman persoonan esille tuomisen lisäksi oppilaan olisi hyvä tuntea eri musiikkityylien ja aikakausien esittämiseen liittyviä asioita.

6.8 Esiintymistaito

Oppilaan tulisi hallita erityyppisissä tilaisuuksissa esiintyminen sekä esitettävän ohjelmiston suunnittelu. Lisäksi oppilaan tulisi perehtyä konserttien suunnitteluun sekä luonnolliseen ja persoonalliseen juontamiseen.

6.9 Yhteismusisointi

Syventävissä opinnoissa oppilaan tulisi osallistua aktiivisesti yhtyeen ohjelmiston suunnitteluun yhdessä opettajan kanssa. Ohjelmistosuunnittelussa mukana olemisen lisäksi oppilaan olisi mahdollisuuksien mukaan hyvä olla mukana erilaisissa kokoonpanoissa edes periodimuotoisesti.

7 POHDINTA

Opetuksen sisällön suunnittelu on mielestäni todella tarpeellista, koska se mahdollistaa oppilaille tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet. Hyvin suunniteltu opetussuunnitelma on myös opettajalle käytännöllinen ja opetusta tukeva apuväline. Kun opetussuunnitelma on kattava ja rakenteeltaan selkeä, on myös oppilaan mahdollista seurata siitä opintojaan ja tutkia, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Kun aloin kirjoittamaan lyömäsoittimille opetussuunnitelmaa, ajattelin, että sellaisen luominen on melko helppo tehtävä, olenhan itsekkin ollut lyömäsoittajana musiikkiopistossa. Tehtävä ei kuitenkaan osoittautunut sellaiseksi, koska suunnittelin opinnäytetyöni eri musiikkiopistoon kuin minkä itse olen käynyt. Juuri tämä seikka teki opetussuunnitelman teosta mielenkiintoista. Aloin miettimään, miten saisin suunniteltua sellaisen opetussuunnitelman, joka palvelisi juuri Kankaanpään musiikkiopiston tarpeita ja miten saisin yhdistettyä kokemukseni erilaisista oppimisympäristöistä musiikkiopistossa jo valmiiksi vallitseviin käytänteisiin.

Opetussuunnitelman suunnittelu ja siihen liittyvien asioiden läpikäynti on auttanut minua jäsentämään oppilaan musiikkiopisto-opintoja paremmin, vaikka olen itsekkin käynyt saman polun läpi. Opetussisältöjen miettiminen oppilaalle, joka aloittaa ensimmäisen luokan koulussa ja mahdollisesti jatkaa harrastustaan aina toisen asteen opintojen loppuun asti, oli omalle opettajuudelleni todella kehittävä ja tulevaisuutta varten erittäin kallisarvoinen kokemus. Tämän opinnäytetyön ansiosta otan tulevaisuudessa oppilaan musiikillisen kehityksen kokonaisvaltaisemmin huomioon enkä keskity pelkästään lyömäsoittajille olennaisiin asioihin.

LÄHTEET

Helsingin konservatorion opetussuunnitelma

<https://www.konservatorio.fi/content/uploads/2019/09/Opintojaksoliite-perusopinnot-LYÖMÄSOITTIMET-ja-HARMONIKKA.pdf>

Kankaanpään musiikkiopiston opetussuunnitelma

https://www.kankaanpaa.fi/wp-content/uploads/2019/02/Kankaanpaan_musiikkiopiston_opetussuunnitelma_2018.pdf

Pirkanmaan musiikkiopiston lyömäsoittimien opetussuunnitelma 2021.

Julkaisematon. Opinnäytetyön tekijän hallussa.

Skrikberg, R. 2013. Harjoitellen rumpaliksi. Kolmas painos. Sastamala: Vammaspaino Oy.

Skrikberg, R. 2006. Rudimentaalisena rumpun soiton neljä peruslyöntiä. 2. painos. Tampere: Tammer-paino.

Ylä-Satakunnan musiikkiopiston opetussuunnitelma

<https://sasky.fi/wp-content/uploads/2019/11/Lyömäsoittimet.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Lyömäsoittimet opetussuunnitelma Kankaanpään musiikkiopisto 1 (10)

LYÖMÄSOITTIMET

Taitotaso 1

1.opiskeluvuosi
karuselliopetus: 11 soittotuntia/soitin

Taitotason suorittamisen edellytykset:

Oppilaan kanssa käydään läpi:

- vähintään kolme kappaletta

Oppilas esittää vapaamuotoisessa tilaisuudessa:

- yhden kappaleen

Soittimeen tutustuminen

- tärkeimmät lyömäsoittimet
 - rumpusetti
 - mallet-soittimet
 - patarummut
 - lattarisoittimet
- rummun rakenne ja rumpusetin osat
- harjoitusalueen käyttö

Soittoasento

- istuma-asento
- kapulaote
- rummun korkeus

Tekniikka

- luonnollisen lyöntiliikkeen hahmottaminen
- vuorolyönnit

Harjoittelu

- säännöllisyys
- vanhemman läsnäolo

Kuulonvarainen soittaminen

- rytmien toistaminen mallin mukaan

Improvisointi

- omat rytmit

Nuotinluku

- yksinkertaisiin rytmeihin tutustuminen
- g-avaimeen tutustuminen

Ilmaisu

- voimakkuuserot
- tutustuminen eri soittimien ominaispiirteisiin

Esiintymistaito

- rauhallinen lavakäyttäytyminen
- esiintymiseen valmistautuminen

Yhteismusisointi

- yhteissoitonalkheet
- annetaan ryhmän jäsenille työrauha

Taitotaso 2

opiskelun 2.-3. vuosi

Taitotason suorittamisen edellytykset:**Oppilaan kanssa käydään läpi:**

- monipuolisia pikkurumpuharjoituksia, jotka sisältävät koko-, puoli-, neljäsosa, kahdeksasosa ja kuudestoistaosanuootteja
- pikkurumpu duoja opettajan tai toisen oppilaan kanssa
- erilaisia rumpukomppeja ja rumpusetiharjoituksia
- sekä tutustutaan asteikoihin ja prima vista -soittoon

Oppilas esittää:

- etydi pikkurummulla
- pikkurumpu duo
- etydi rumpusetillä tai lajitelma erilaisia rumpukomppeja
- yksi seuraavista: multiperkussio-teos, kappale mallet-soittimella tai patarumpukappale

Soittimeen tutustuminen

- oman soittimen hankinta
- tutustutaan rumpujen vireyteen

Soittoasento

- kehitetään seisoma- sekä istumasoittoa
- oppilaalle luonnollisen kapulaotteen etsintä
- luonnollisen lyöntiliikkeen harjoittelu

Harjoittelu

- metronomi
- säännöllisyys
- tavoitteiden asettaminen
- harjoitteluolosuhteet
- vanhempien tuki

Kuulonvarainen soittaminen

- mallista soittaminen taitotason rytmeillä
- melodiset aiheet
- vapaasäestykseen tutustuminen
- musiikin kuuntelu

Improvisointi

- rytmiaiheiden orkestroiminen eri rumpuihin
- melodisten aiheiden luomiseen tutustuminen

Nuotinluku

- koko-, puoli-, neljäsosa-, kahdeksasosa- ja kuudestoistaosanuotit sekä tauot
- tutustutaan kahdeksasosatrioleihin
- tutustutaan g-avaimeen ja f-avaimeen
- tutustutaan yleisimpiin esitysmerkintöihin
- erilaiset tahtilajit
- tutustutaan rumpusetin notaatioon

Tekniikka

- perustekniikan kehittäminen
- tutustutaan rudimentteihin
- tutustutaan asteikkoihin

Ilmaisu

- harjoitellaan rohkean soinnin tuottamista eri soittimilla
- tutustutaan fraseeraukseen
- tutustutaan balanssin alkeisiin

Esiintymistaito

- luonteva ja rauhallinen lavakäyttäytyminen
- palautteen vastaanottaminen
- itsearvioinnin alkeet

Yhteismusisointi

- yhteismusisoinnin työtavat
- muiden huomioon ottaminen ja työrauhan antaminen

Taitotaso 3

opiskelun 4.-6. vuosi

Taitotason suorittamisen edellytykset:

Oppilaan kanssa käydään läpi:

- monipuolisesti eri tyyliä pikkurumpuetydejä
- patarumpukappaleita
- eri tyyliä rumpukomppeja
- kappaleita mallet-soittimilla
- tutustutaan taitotason asteikkoihin

Oppilas esittää:

- kaksi pikkurumpukappaletta
- pikkurumpuuetto
- etydi rumpusetillä
- kaksi seuraavista: multiperkussio-teos, kappale mallet-soittimella tai patarumpukappale

Soittimeen tutustuminen

- mallettien ja kapuloiden valinta kappalekohtaisesti
- rumpujen viritys
- musiikin kuuntelu

Soittoasento

- tutustutaan soittoergonomiaan

Harjoittelu

- itsenäisyys
- soittokunnosta huolehtiminen
- erilaisiin harjoitusmetodeihin tutustuminen

Kuulonvarainen soittaminen

- mallista soittaminen taitotason rytmeillä
- melodiset aiheet
- vapaasäestykseen syventyminen
- musiikin kuuntelu

Improvisointi

- oppilaan kannustaminen omien musiikillisten ajatusten rohkeaan kokeiluun

Nuotinluku

- sekstolit ja kolmaskymmeneskahdesosanuoitit
- vaihtuvat tahtilajit
- musiikilliset esitysmarkinnat sekä kappaleen rakenteeseen vaikuttavat esitysmarkinnat
- kehitetään nuotinlukua g-avaimella ja f-avaimella
- tutustutaan rudimentaalisesta rummunsoiton notaatioon
- tutustutaan yleisimpien soittotekniikoiden notaatiotapoihin

Tekniikka

- perustekniikan kehittäminen
- syvennytään rudimentteihin
- tutustutaan taitotason asteikkoihin
- tutustutaan neljällä malletilla soittamiseen

Ilmaisu

- hienovaraiset dynamiikat
- agogiikka
- fraseeraus

Esiintymistaito

- yleisön huomioiminen
- virheiden ohittaminen
- säestäjänä esiintymistilanteessa

Yhteismusisointi

- kuuntelemisen tärkeys yhteisöissä
- eri kokoonpanoissa soittaminen

Taitotaso 4

opiskelun 7.-9. vuosi

Taitotason suorittamisen edellytykset:**Oppilaan kanssa käydään läpi:**

- monipuolisesti eri tyyliä pikkurumpuetydejä
- patarumpukappaleita
- eri musiikkityylejä rumpusetillä ja mahdollisuuksien mukaan muilla perkussioilla
- kappaleita mallet-soittimilla
- tutustutaan taitotason asteikkoihin

Oppilas esittää:

- pikkurumpukappale
- rudimentaalin pikkurumpukappale
- etydi rumpusetillä
- kolme seuraavista: multiperkussio-teos, kappale mallet-soittimella, patarumpukappale joka sisältää virityksiä tai mallet-teos 4 malletille

Soittoasento

- soittoergonomia
- soittoasennon seuraaminen ja analysointi
- tutustutaan videoiden käyttöön soittoasennon seuraamisessa

Harjoittelu

- harjoittelun suunnittelu
- kappaleiden analysointi
- erilaiset harjoitusmenetelmät ja niiden hyödyntäminen

Kuulonvarainen soittaminen

- mallista soittaminen taitotason rytmeillä
- melodiset aiheet
- erilaiset musiikkityylit vapaasäestyksessä
- musiikin kuuntelu

Improvisointi

- tuttujen kappaleiden varioiminen
- lyhyiden soolojen harjoittelu

Nuotinluku

- kvintolit, septolit ja muut poikkeusjaot
- vaihtuvat tahtilajit

Tekniikka

- perustekniikan kehittäminen
- omatoiminen käsijärjestysten suunnittelu
- patarumpujen viritys
- tutustutaan taitotason asteikkoihin

Ilmaisu

- orkestrointi
- moniäänisyys

Esiintymistaito

- erilaisissa akustikoissa soittaminen

Yhteismusisointi

- tutustutaan yhteissoittoharjoitusten vetämiseen sekä
- pienyhtyeen kanssa konsertoimiseen omatoimisesti

Taitotaso 5

opiskelun 10.-12. (13.) vuosi

Taitotason suorittamisen edellytykset:**Oppilas esittää:**

- yhdessä opettajan tai opettajien kanssa suunnitellun konserttikokonaisuuden

Soittoasento

- soittoergonomiaan syventyminen
- kannustetaan oppilasta etsimään itselleen sopivia materiaaleja, joilla hän voisi kehittää soittoasentoaan ja -ergonomiaansa

Harjoittelu

- itsenäisyys
- omien harjoitusten keksiminen
- kannustetaan oppilasta etsimään itselleen sopivia harjoitusmateriaaleja

Kuulonvarainen soittaminen

- oppilaslähtöinen sisältö
- kannustetaan monipuoliseen harjoitteluun
- musiikin kuuntelu

Improvisointi

- oppilaslähtöinen sisältö
- kannustetaan monipuoliseen harjoitteluun

Nuotinluku

- polyrytmit
- nuotinluvun jatkuva kehittäminen
- sointumerkit

Tekniikka

- kehitetään oppilaan perustekniikka
- erilaiset lyöntitekniikat

Ilmaisu

- oman persoonan esille tuominen
- eri aikakausien tyylilliset piirteet
- eri musiikkityylien ominaispiirteet

Esiintymistaito

- ohjelmiston suunnittelu
- juontaminen

Yhteismuusointi

- oppilas osana ohjelmiston suunnittelua
- erilaisissa kokoonpanoissa soittaminen